

Táplálék allergiák és intoleranciák laboratóriumi vizsgálata

Dr. Németh Julianna

Medicover Diagnosztikai Központ, Budapest

julianna.nemeth@medicover.hu

Étkezéssel, emésztéssel összefüggő panaszok

Böfögés, has puffadás, meteorizmus
Gyomorégés, savtúltengés
Émelygés, hányinger, hányás
Hasmenés, székrekedés
Hasi fájdalom, hasi görcsök
Étvágytalanság, fogyás
Felszívódási zavarok, alultápláltság

Fejfájás, migrén

Asthma

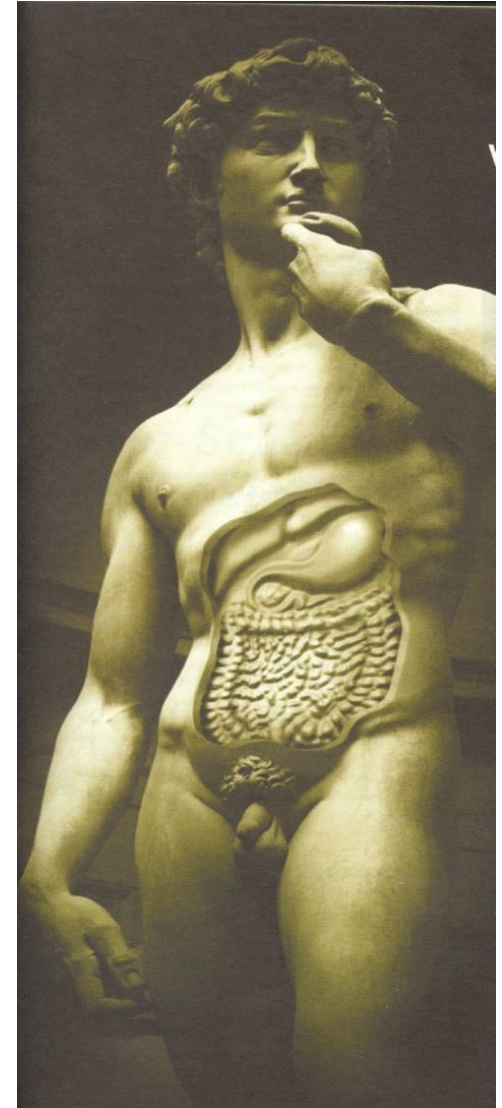
Bőrtünetek: ekcéma, pattanásos bőr

Súlyproblémák

Izületi fájdalmak, gyulladások

Idegrendszeri problémák

Depresszió

Táplálék intolerancia

- **Hasonó tünetek, eltérő kórképek**
- **étel allergia**
  - IgE mediált immunválasz: **allergénspecifikus IgE kimutatható**
- **étel intolerancia** / túlérzékenység /nem allergiás étel hyperszenzitivitás
  - étel vagy az étel valamelyik alkotórésze által kiváltott fiziológiás eltérés
  - **örökletes vagy szerzett enzimopathiák**
    - fruktóz, laktóz, laktulóz
    - alkohol, PKU, favizmus
  - **autoimmun betegség: lisztérzékenység (cöliakia)**
  - **nem autoimmun glutén érzékenység**
  - pseudoallergia (szalicilát)
  - **étel okozta hisztamin mimikált „allergia”, biogén aminok**
  - emésztési abnormalitások (tej)
- **toxikus étel intolerancia**
  - ételmérgezés
- **étel averzió**

étel allergia

étel intolerancia

tünetek jelentkezése:

azonnal-néhány órán belül

24-96 óra

tünetek súlyossága:

változó, halálos is lehet

enyhe

kis mennyiség is kiváltja

tünetek mennyiség függők

betegség lefolyása:

akut

krónikus

kórkép:

bőr, légút, gyomor-bél rendszer

bármelyik szövet vagy szerv

gyakoriság:

gyermek 5-8%, felnőtt 1-2%

>50%

laboratóriumi diagnosztika

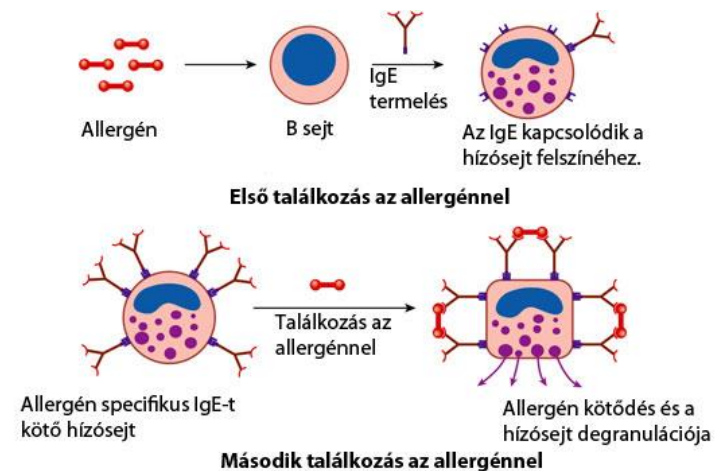
IgE

IgG/IgG4

Táplálék allergia diagnosztikai problémái

- Gyerekkori tej, tojás, (szója) allergiát a gyerekek **kinőhetik**, az olajos magvak, csonthéjasok, hal, kagyló allergia életre szóló
- **Pseudoallergia**: élelmiszer adalékok, aromatizáló anyagok, szalicilát, alkohol, magas biogén amin tartalmú élelmiszerek
- Ellenanyagok **eltűnhetnek** diétában
- **Pollen asszociált** étel allergia
- Sok az **aszpecifikus** lelet (össz IgE magas!, keresztreagáló allergének, atópia)
- Pozitív lelet **szenzitizációt** jelent, az értékeléshez kell a klinikum
- Gyártók tesztjeiben használt **allergének különbözhetnek**
- **Kvantitatív** lelet /osztálybesorolás

- **2 lépcsős** diagnosztika:
  - allergénspecifikus IgE mérés
  - komponens specifikus IgE mérés

Pollen - étel keresztallergiák

Pollen	Zöldség /Gyümölcs					
Nyírfa						
	alma	körte	cseresznye	őszibarack	sárgabarack	szilva
Fű						
	kiwi	zeller	sárgarépa	burgonya	mogyoró	mandula
Parlagfű						
	görögdinnye	banán	uborka	cukkini		
Üröm						
	zeller	sárgarépa	napraforgómag	méz		

Pollen-étel keresztallergia sajátosságai

IgE mediált reakció

Allergiás rhinitis mindig van

Tünetek pollenszezonban kifejezettek, de...

Orális reakció (OAS): ajak, nyelv, torok nyálkahártya duzzanat

OAS-t okozó allergének: paradicsom, paprika, zeller, répa, fokhagyma, petrezselyem, mango, kivi, kömény latex-gyümölcsök

Felnőttkori étel allergia 60%-a ilyen!

If Allergic to:	Risk of Reaction to at Least One:	Risk:
A legume* peanut	Other legumes peas, lentils, beans	5%
A tree nut walnut	Other tree nuts brazil, cashew, hazelnut	37%
A fish* salmon	Other fish swordfish, sole	50%
A shellfish shrimp	Other shellfish crab, lobster	75%
A grain* wheat	Other grains barley, rye	20%
Cow's milk*	Beef hamburger	10%
Cow's milk*	Goat's milk goat	92%
Cow's milk*	Mare's milk horse	4%
Pollen birch, ragweed	Fruits/vegetables apple, peach, honeydew	55%
Peach*	Other Rosaceae plum, pear, apple, cherry	55%
Melon* cantaloupe	Other fruits watermelon, banana, avocado	92%
Latex* latex glove	Fruits kiwi, banana, avocado	35%
Fruits kiwi, avocado, banana	Latex latex glove	11%

Fehérje családok okozta keresztreakciók:

LTP (lipid-transfer protein)
pollen/zöldség, gyümölcs

Tropomiozin
rák/poratka, csótány

Lipocalin
szőrös állatok

Parvalbumin
halak/halak/ kétéltűek

Szérum albumin
tehéntej/marhahús

PR-10 protein
pollen/zöldség, gyümölcs/mogyoró

Polcalcin (calcium binding proteins)
gyom növények/fa pollen/fű pollen

Profillin
latex/fű pollen/ fa pollen

CCD (cross reactive carbohydrate determinants)
pollen/méh-darázs toxin

Molekuláris allergia diagnosztika

- **Új diagnosztikus megközelítés** az allergén okozta szenzitizáció igazolása molekuláris szinten, tisztított természetes vagy rekombináns allergéneket használva egyedi vagy multiplex mérési technikával
- Valódi allergia és szenzibilizáció elkülönítése
- Poliszenzitizált páciensekben az eredeti és keresztreagáló allergén szétválasztása
- Primer allergén megtalálása
- Étel allergiában a **szisztémás és helyi** reakciókat okozó allergének különválasztása
- Allergia **prognóza** meghatározható
- Gyerekeknél az étel allergia **kinőhetősége**
- Emésztőrendszeri **stabilitás/labilitás**
- Provokációs tesztek ritkábban szükségesek, **megkönnyíti a terápiás/ diétás tanácsadást**
- Diéták **tervezése**
- Páciensek **kiválasztása** immunterápiára

Tulajdonság	Magas rizikójú komponens	Alacsony rizikójú komponens
Hőre	stabil	labil
Emésztésre	stabil	labil
Diéta	sem nyersen sem sütve, sem főzve nem ehető	sütve, főzve ehető
Reakció	súlyos szisztémás anafilaxia veszély	nincs vagy lokális vagy OAS
Kinövés	ritkán kinőhető	kinőhető
Specifikus immunterápia	érdemes	nem érdemes

Tápanyag fehérje	Magas rizikójú komponens	Alacsony rizikójú komponens
Tej	Bos d 8, 9, 11, 12	Bos d 4,5, 6 10, Lf
Tojás	Gal d 1	Gal d 2, 3, 4
Szója	Glyn m 5, 6 (4)	Profilin, CCD
Földimogyoró	Ara h 1, 2, 3, 9	Ara h 8 , PF, CCD
Mogyoró	Cor a 8, 9	Profilin, CCD
Dió	Jug r 1, 2 ,3	Profilin, CCD
Liszt	Tri a 14, 19	Profilin, CCD

Tejfehérje komponensek

SAVÓ FEHÉRJÉK: 20%

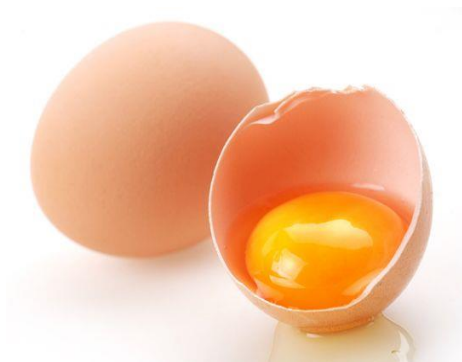
- Bos d 4 : alfa-lactoglobulin
- Bos d 5 : beta-lactoglobulin
- Bos d 6 : bovin serum albumin
- Lactoferrin
- Bos d 7 : Immunglobulin

KAZEIN: 80 %

- **Bos d 8 : casein**
- **Bos d 9 : alfa S-1-casein**
- **Bos d 10 : alfa S2- casein**
- **Bos d 11 : béta-casein**
- **Bos d 12 : kappa-casein**

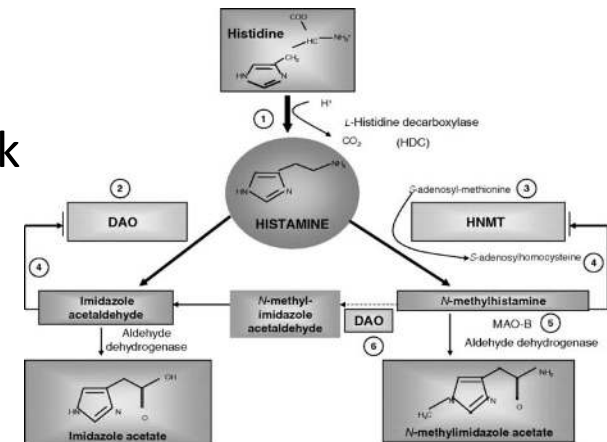
Tojás fehérje komponensek

- **Ovomucoid (nGald1)**
  - hőstabil, erősen allergizál
  - minden csirke készítmény által okozott allergia fő komponense
  - magas érték: fennálló tojás allergia bizonyítéka, a csökkenő érték tolerancia kialakulására utal
  - alacsony érték kora gyermekkorban: jó esély az allergia kinövésére
  - diéta: sem főzve, sem sütvé nem lehet tojást fogyasztani!
- **Ovalbumin (nGald2) tojásfehérje fő allergénje**
  - hőre érzékeny
  - vakcinák tiltása (influenza, FSME stb.)
  - diéta: kis mennyiségben főzve, jól átsütve ehető
- **Conalbumin/ovotransferrin (nGald3)**
  - hőre érzékeny
  - problémát a nyers vagy nem kellőképpen átsütött tojás okoz
- **Lizozim (nGald4)**
  - hőre érzékeny
  - enyhe tüneteket okoz

Hisztamin intolerancia (deaminooxidáz aktivitás)

- gyakoriság: 1-3%
- allergiaszerű tünetek
- negatív allergia tesztek
- ok:
  - magas hisztamin tartalmú étel
  - hisztamin lebontását gátló étel
  - hisztamin felszabadulást okozó étel, gyógyszer
  - nem friss étel, hisztamin termelő kórokozók
- **DAO mérés**
- **akut epizód alatti széklet vizsgálata hisztaminra**

- csökkent DAO interpretálása
  - hisztamin bevitel magas
  - hisztamin bomlása nem megfelelő
  - gyógyszerek, alkohol a DAO aktivitását csökkentik

- hisztamin diéta
- diéta ellenőrzése DAO / hisztamin

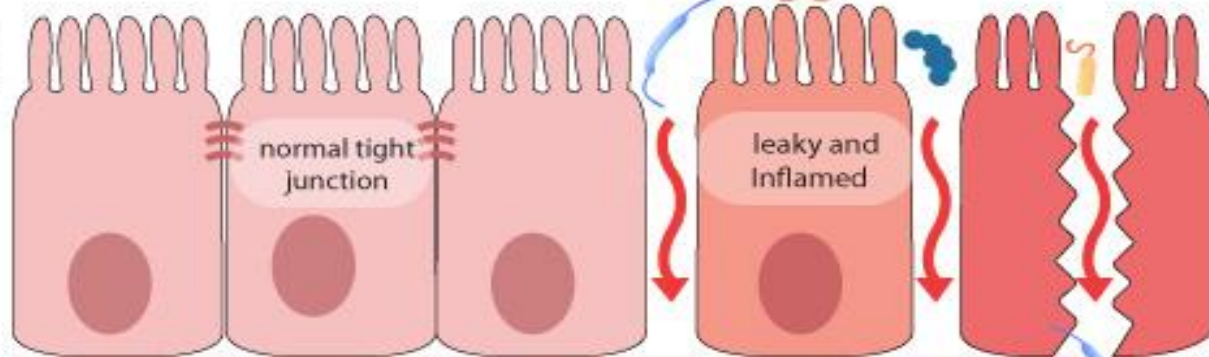

Leaky Gut Syndrome

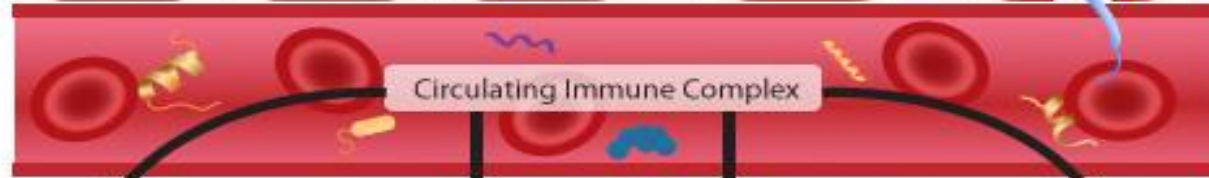
Triggers Causing
Inestinal Damage

Intestinal
Mucosal Cells

Blood Stream

Blood Brain
Barrier Breach

Inflammation

Autoimmunity

Malabsorption
& nutrient deficiency

Nem IgE mediált étel intoleranciák

Táplálék specifikus IgG

Th1 modulálta folyamat
Pathomechanizmus csak részben ismert

Bélflóra változása

Izom funkció változás

Bél motilitásának változása

Emésztő enzimek és nedvek (gyomor, epe, hasnyálmirigy)

Felszívódási zavar

Bélfal átteresztőképességének vizsgálata

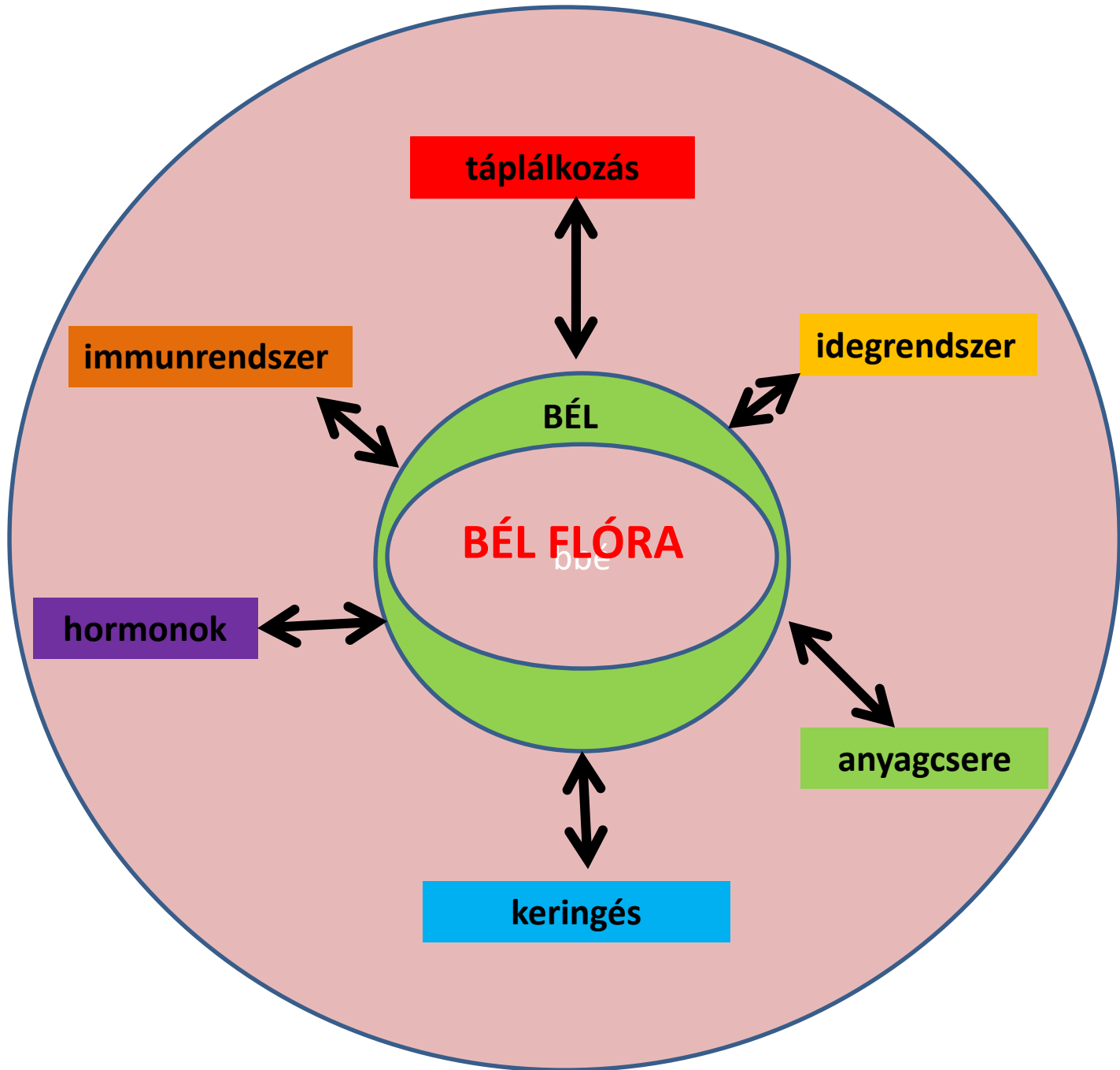
széklet flóra
status

H2 kilégzési teszt
laktulóz után

széklet epesav, széklet
pancreas specifikus
elasztáz, széklet
emésztettség
keményítő terhelés

cöliaka

széklet zonulin,
széklet β -defenzin

Széklet mikrobiológiai vizsgálata

- bélflóra funkciói:
  - bél nyálkahártya barrier funkciója
  - patogén mikroorganizmusok megtelepedését gátlása
  - tápanyagok bontása, fontos anyagok szintézise
  - allergének behatolásának akadályozása
  - bél immun rendszerének kialakítása
- a baktérium fajták megjelenését befolyásolja:
  - széklet pH
  - perisztaltika sebessége, milyensége
  - baktérium flóra redox potenciálja
  - bakteriális adhezió
  - bakteriális kooperáció
  - bakteriális antagonizmusok
  - mucin szekréció
  - táplálkozási szokások
  - diéták

gyomor-bélnyálkahártya: 200-300 m² 400 különböző baktérium species és subspecies kolóniája

hagyományos tenyésztés → enteropathogén kórokozók (baktérium, gomba) kiszűrése

bélflóra mikrobiológiai összetételének vizsgálata:

PCR technika

kvantitatív eredmény (CFU)

bél flóra

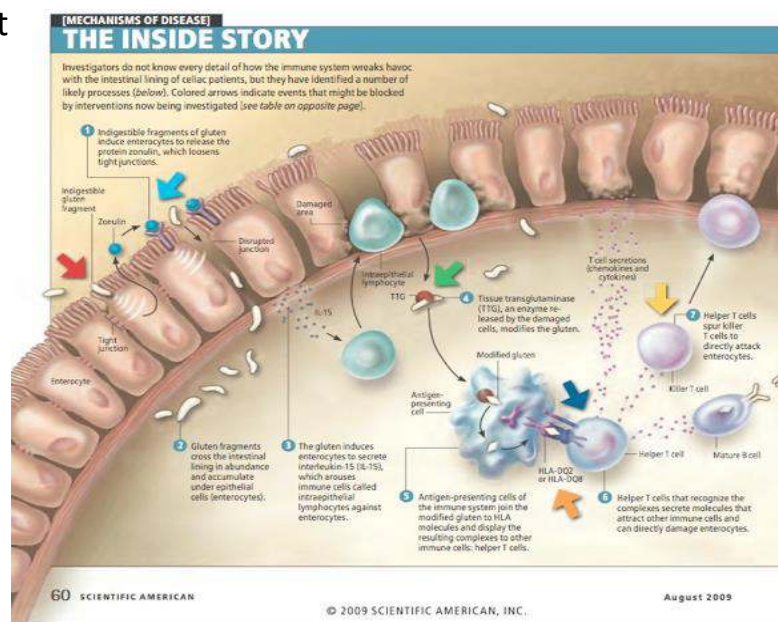
- **Aerob baktériumok:** E.coli, Enterobacter, Enterococcus, Proteus, Pseudomonas, Staphylococcus, β-hemolizáló Streptococcus, Klebsiella, biovariáns E. coli, egyéb aerob bacillusok
- **Anaerob baktériumok:** Bacteriodes, Clostridium, Bifidobacterium, Lactobacillus
- **Gombák:** Candida albicans / glabrata /crusei, Geotrichum cand, penészgomba

Bél mucosa permeabilitásának mérése

- **Zonulin**: bélfal intracelluláris kapcsolatainak regulátor fehérjéje
- intestinális barrier szabályzója
- bél epithelre kötődve nyitja a sejtet
- átengedett antigénektől függően:
  - lokális/szisztémás gyulladás
  - autoimmun betegség
  - allergia

• Széklet zonulin ↑:

- T1 DM
- Atópia
- Sclerosis multiplex
- RA
- M. Bechterew
- Cöliakia
- Probiotikum adása a zonulin szintet csökkenti

Bél mucosa permeabilitásának mérése

Fokozott permeabilitás → patogén kórokozó és azok toxinjai ↑ → nem teljesen lebontott, emésztett anyagok a véráramba kerülnek:

allergia / krónikus gyulladás → proinflammatorikus citokinek és gyulladásos mediátorok

Defensin:

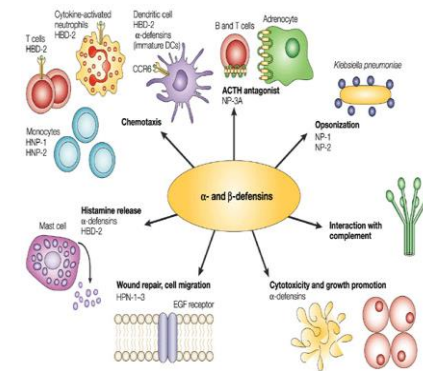
sokféle (9)

antimikrobiás peptid: antibakteriális, antivirális, antimikotikus

hatású = **szervezet saját antibiotikuma**

neutrophyl granulocytá és bél epithel sejtjei termelik

nem oxidatív

Nature Reviews | Microbiology

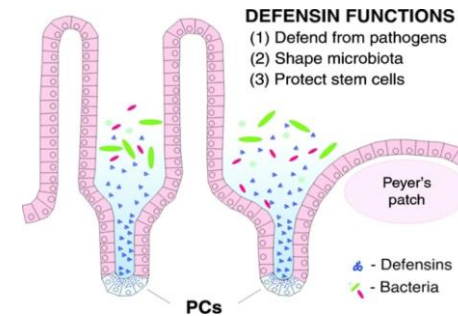
Széklet β -defensin ↓

beszűkült barrier funkció

bél immunitás változása

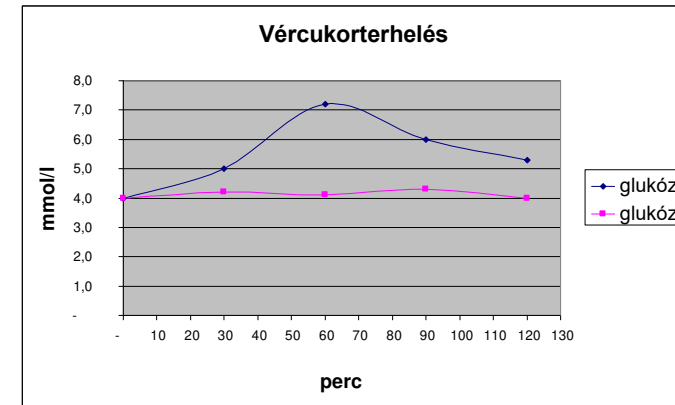
bél infekció

IBD marker (colitis ulcerosa)?

Tejcukor okozta intolerancia

- gyakoriság: 15-30%
- diszacharidok:
  - laktóz bontásához szükséges enzimek hiánya (laktáz) vagy csökkent működése és a bakteriális emésztés zavara
  - **nincs cukor bontás, hanem erjedés van**
  - klinikai kép: hasmenés, haspuffadás, fejfájás
  - laboratóriumi diagnosztika laktóz intoleranciában:
    - H₂ kilégzési teszt (30-50g laktóz bevitel után)
    - 50g laktóz ivása után vércukor mérés
    - **genetikai vizsgálat (vér / szájnyalkahártya kaparék) laktáz gén C_13.9kbT (13910 C/T) polimorfizmus**

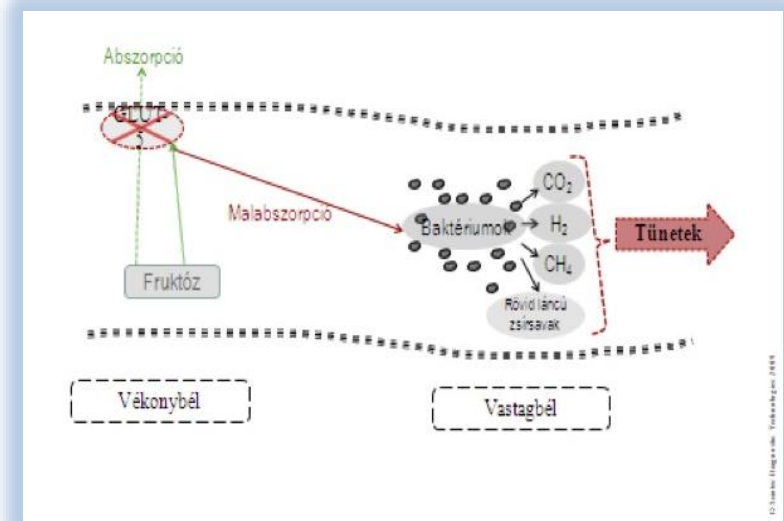
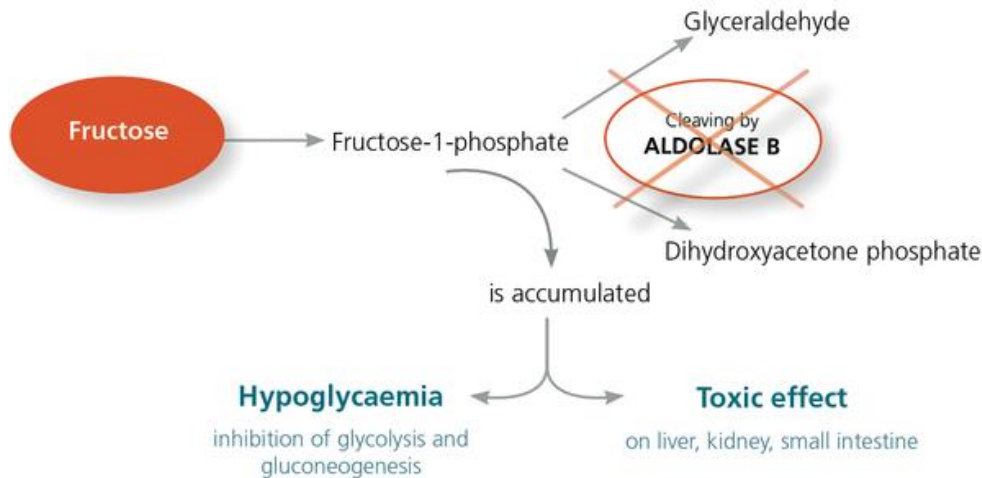

Fruktóz

Fruktóz nem csak a gyümölcsökben van! (ízfokozó, vivőanyag, adalékanyag)

- Fruktóz intolerancia=veleszületett enzimopathia, aldoláz B enzim hiánya, mely miatt a fruktóz bontása a májban nem megy
- **Fruktóz malabszorpció:** vékonybélben nem bontódik le, hanem a vastagbélbe kerül, ahol a bontás erjedéssel történik
- Vizsgálat:

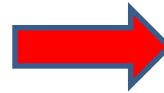
– H₂ kilégzési teszt 50 g fruktóz fogyasztása után

GRD (gluten related disorders)

- Autoimmun

- Cöliakia
- Gluten ataxia
- Dermatitis herpetiformis Duhring

tTG -IgA/IgG, EMA,
DGP-IgA/IgG

- Glutén (búza) allergia

- Légúti allergia
- Táplálék allergia
- WDEIA
- Urticaria

allergénspecifikus IgE

gliadin IgG/ gluten IgG

- Nem autoimmun, nem allergiás

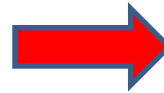
- Glutén szenzitivitás

?

GRD (gluten related disorders)

- Autoimmun

- Cöliakia
- Gluten ataxia
- Dermatitis herpetiformis Duhring

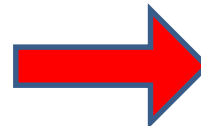
tTG -IgA/IgG, EMA,
DGP-IgA/IgG

- Glutén (búza) allergia

- Légúti allergia
- Táplálék allergia
- WDEIA
- Urticaria

allergénspecifikus IgE

gliadin IgG/ gluten IgG

- Nem autoimmun, nem allergiás

- Glutén szenzitivitás

?

Laktóz intolerancia
laktáz hiány

Tejfehérje elleni **IgG**
laktalbumin, laktoglobulin,
kazein

Tej allergia
Tejfehérje elleni **IgE**
kazein, laktalbumin,
laktoglobulin

Hisztamin intolerancia
DAO csökkent aktivitás

Lisztérzékenység

Kórokozó (toxin)+tej

Köszönöm a figyelmet!

